

7 ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

7.1 Závěry

- Méně než polovina ředitelů škol i učitelů hudební a výtvarné výchovy rozhodně souhlasí s tvrzením, že vzdělávací oblast Umění a kultura má nejméně stejnou důležitost jako jiné vzdělávací oblasti, pětina ředitelů škol a necelá pětina učitelů hudební a výtvarné výchovy pak s tímto tvrzením nesouhlasí. Při výběru hlavní charakteristiky jimi vyučovaného předmětu položili učitelé hudební a výtvarné výchovy důraz na emoční a kreativní záměry výuky, když téměř 70 % z nich dalo ve svém výběru přednost radosti žáků ze zpěvu a vytvoření prostoru pro vlastní výtvarnou tvorbu, experimentování a objevování žáků před znalostně orientovanými tvrzeními (dalších 14 % učitelů pak vnímá hudební a výtvarnou výchovu také jako prostor pro relaxaci a možnost odpočinku žáků). V tomto kontextu a v obecném kontextu nastavení hodnot vzdělávání (např. důraz na znalosti a dovednosti exaktních předmětů) je pak srozumitelné, že žáci považují hudební a výtvarnou výchovu za méně důležité, zároveň však oblíbené předměty, což platí také pro žáky, kteří nemají školu jako takovou příliž v oblíbě. Tento poznatek vhodně zapadá do kontextu jiného zjištění, kdy ředitelé škol vidí přínosy (metod) vzdělávací oblasti Umění a kultura v jiných předmětech právě ve vytvoření prostoru pro zažití úspěchu i méně úspěšným žákům.
- Zajištění plně aprobované výuky hudební a především výtvarné výchovy je v nemalé části škol problematické, přibližně třetina navštívených hodin hudební a výtvarné výchovy byla zajišťována neaprobovaně. Důležitost aprobované pro průběh výuky na 2. stupni základní školy byla pozorována jak v hodinách výtvarné, tak především v hodinách hudební výchovy. Hudební či výtvarnou výchovu mají ve vyšší oblíbě spíše ti učitelé, kteří se věnují vlastní umělecké činnosti, existuje však také početná skupina učitelů těchto předmětů, pro které především hudební výchova není oblíbený předmět.
- Desetina ředitelů škol se domnívá, že jejich škola nedisponuje potřebným vybavením pro výuku ve vzdělávací oblasti Umění a kultura v souladu s ŠVP. Vedle malířských stojanů, hudebních nástrojů a technického vybavení jsou potřeby spatřovány také v dostupnosti specializované učebny nebo jiného prostoru pro hudební či výtvarnou výchovu.
- Nejčastější formou podpory rozvoje žáků ve vzdělávací oblasti Umění a kultura jsou přirozeně hodiny a kroužky hudební a výtvarné výchovy. Téměř všechny školy zařazují hudební a výtvarnou výchovu ve všech ročnících studia, naopak doplňkové vzdělávací obory ve formě povinného či nepovinného/volitelného předmětu nejsou příliš obvyklé, když dramatická výchova byla takto realizována na desetíně škol, filmová/audiovizuální výchova či taneční a pohybová výchova pak zcela ojediněle. Doplňkové vzdělávací obory, především taneční a pohybová výchova a dramatická výchova, jsou podporovány především formou kroužku. Žádný kulturně-umělecký kroužek nenabízí přibližně desetina škol, ty však často spolupracují v této oblasti s volnočasovými či jinými organizacemi. Kroužky na školách bývají otevřeny pro všechny žáky, kteří o ně projeví zájem, a zahrnují také některá moderní zaměření (např. grafika, kreativita). Překážkou vstupu žáků do kroužků však je jejich poměrně časté zpoplatnění (60 % škol pro výtvarný kroužek a 52 % škol pro hudební kroužek). Pokud školy nabízejí kulturně-umělecky zaměřené kroužky, pak se typicky jedná o kroužky ve více tematických oblastech a zároveň jsou na těchto školách činné také kulturně-umělecké útvary (např. pěvecký sbor, hudební skupina či jiné). Zaměření kroužků škol jen na vybrané talentované žáky je poměrně málo časté, přirozená je zde role základních uměleckých škol.
- Spolupráce s umělci a kulturně-uměleckými organizacemi probíhá jak na úrovni školy (uvedeno 75 % ředitelů škol), tak na úrovni učitelů hudební i výtvarné výchovy (uvedeno 60 % z nich), pravidelnou spoluprací tohoto druhu však uvádí jen třetina ředitelů škol a desetina učitelů hudební a výtvarné výchovy. Spolupráce s umělci a kulturně-uměleckými organizacemi je obecně považována za přínosnou. Vnímané přínosy spolupráce s umělci a kulturně-uměleckými organizacemi jsou různé a zahrnují jak (častěji uváděnou) oblast postojovou (motivace žáků), tak oblast výsledkovou (kreativita žáků).
- Většina žáků navštívila v uplynulém roce alespoň jednu kulturně zaměřenou školní akci. Nejčastěji se v tomto ohledu jednalo o návštěvu kina, prohlídku památek či návštěvu výstav. Méně často jsou školní akce žáků zaměřeny na návštěvu koncertu či ateliéru výtvarníka. Nepříznivé je však zjištění týkající se výrazných rozdílů v tom, jak často se žáci účastní různých kulturně zaměřených školních akcí; necelá desetina žáků základní školy nenavštívila v uplynulém roce žádnou takovou akci. Příčiny existujících rozdílů v četnosti návštěv kulturně zaměřených školních akcí jsou spojeny především s časovou náročností realizace kulturně zaměřených školních akcí, s finanční náročností účasti žáků na kulturně zaměřených školních akcích a s absencí příležitostí k takovým akcím ve vhodné vzdálenosti od školy. Rezervy jsou také pozorovány v didaktické přípravě kulturně zaměřených školních akcí ze strany učitelů (např. aktivní účast žáků, motivační příprava a reflexe průběhu).
- Běžnou praxí škol je realizace společných mezitřídních aktivit v nejrůznějších podobách, které zahrnují školní akademie/besídky (83 % škol), výstavy prací žáků (75 % škol), pěvecká vystoupení (60 % škol) či divadelní vystoupení (42 % škol). Tematické zaměření těchto aktivit je však mnohem širší, necelé dvě pětiny škol využívají